

การอนุรักษ์และสืบทอดประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วมของคนในตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

The conserve and inherit history, the intellect and locality culture like to participate in of a person in Dongmoonleg Tumbol, Amphur Mueng , Phetchabun

แขก บุญมาทัน¹

Khak Boonmatun

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดงมูลเหล็กตามความคิดเห็นของคนในท้องถิ่น 2) เพื่อสืบทอดประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดงมูลเหล็กตามความคิดเห็นของคนในท้องถิ่น วิธีการดำเนินการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล คือ นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน พระ คณะครู ผู้อำนวยการสถานศึกษาในตำบลดงมูลเหล็ก แหล่งข้อมูล คือ สถานที่ที่สำคัญในตำบลดงมูลเหล็ก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดงมูลเหล็กตามความคิดเห็นของคนในท้องถิ่น มีดังนี้ จากภาพเก่า ประกอบด้วยภาพเก่าที่เกี่ยวกับเรื่องราว 4 กลุ่มคือ 1. วิถีชนคนดง 2. การแต่งงานคนดง 3. งานบวชคนดง 4. งานศพคนดง ประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ประวัติตำบลดงมูลเหล็ก วัดราษฎร์บูรณะ วัดสว่างอารมณ์ หลวงพ่อทั้ง ตำนานเรื่องพระนางผมหมอม ตำนานเรื่อง ตกแยกกุดสะกอย ตำนานเจ้าพ่อหลุมประสาท ภูมิปัญญา ประกอบด้วย 1. อาชีพ 2. การบริหารจัดการน้ำ 3. เครื่องมือทำมาหากิน 4. บุคคลเด่น เป็นศรีศักดิ์ ภักดีคนดง วัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดงมูลเหล็ก ประกอบด้วย 1. ประเพณี 12 เดือน 2. สืบเหง้าชาวดง 3. สำหรับอาหารชนคนดง 4. ภาษาชนคนดง 5. เป็น อยู่ คือ คน และนำข้อมูลมาจัดทำเอกสารเพื่อสืบทอดประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดงมูลเหล็ก

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

¹ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ e-mail : Khak.bo@hotmail.com. โทร. 09-8748-0085

Abstract

The objective of this study three questions: 1) to study history intellect and locality culture of Dongmoonleg Tumbol, Amphur Mueng, Phetchabun district, according to a review of the local people. 2) to inherit history intellect and locality culture of Dongmoonleg Tum, Amphur Mueng, Phetchabun district, according to a review of the local people. The research methodology was participatory action research (PAR), Document analysis And interviews. The data was Chief Executive of the Dongmoonleg Tumbol, village headman, headman, expert, Scholars, villager, monk, teacher, Headmaster in Dongmoonleg Tumbol. The Data source was Landmarks in Dongmoonleg Tumbol. The data analyze by analyze and synthetic contents. The data present by quality data.

The results were old picture, history about Tumbol, monk, Legend, career, Water management, Tools livelihood, notable people, tradition and cuisine and Documentation.

Keywords : Inherit History, The Intellect And Locality Culture

บทนำ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ก่อให้เกิดการไหลบ่าของคนทั้ง 10 ประเทศ ซึ่งคนไม่ว่าชาติใด ภาษาใดเมื่อไปอยู่ในที่ใดย่อมนำภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของตนไปปฏิบัติด้วย ส่งผลให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างเจ้าถิ่นและผู้มาเยือน และส่งผลต่อวิวัฒนาการของประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์อาจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์จากส่วนกลาง ส่วนที่ 2 เป็นประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สังคม ที่มุ่งเน้นศึกษาความเป็นมาและความรู้สึกนึกคิดของคนที่อยู่ภายในท้องถิ่นในปัจจุบัน หรือเรียกว่า ประวัติศาสตร์จากภายใน และเป็นประวัติศาสตร์ที่ยังมีชีวิต (Living history) เพราะข้อมูลส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่มาจากคำบอกเล่าของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ต้องใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่เรียกว่าการเก็บข้อมูลแบบประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) เป็นเครื่องมือ

ภูมิปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต และเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและคน โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิธีการทำมาหากิน และพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์นั้นและเป้าหมายคือความสงบสุขทั้งส่วนปัจเจกบุคคลและหมู่คณะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญ คือ มีความรู้และภูมิปัญญาของชาวบ้านที่เอื้ออำนวย ชีวีและเป็นทางเลือกที่เหมาะสมต่อสภาวะท้องถิ่นและเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่เข้ามากระทบ สร้างระบบคุณค่าต่าง ๆ ได้รับการประยุกต์ (Reproduction) และต่อเนื่อง สืบสานอย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกของชุมชนด้วยระบบการเรียนรู้หลายรูปหลายลักษณะผ่านทางประเพณี พิธีกรรม ตัวบุคคลและการปฏิบัติซ้ำ มีการเลือกสรรและผสมผสานกับความรู้ที่เข้ามาจากภายนอก มีบทบาทในการพัฒนา การพิทักษ์ ปกป้องชุมชนและขยายแนวร่วมในการพัฒนาชุมชน

วัฒนธรรมท้องถิ่นมีความหมายตามที่สุทธิพงษ์ วงษ์ไพบูลย์. (2550 : 2) กล่าวคือ เป็นแนวทางแห่งการแสดงออกของวิถีชีวิต ซึ่งอาจเริ่มจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลคิดขึ้นหรือกระทำขึ้นเป็นต้นแบบและและคนส่วนใหญ่ของกลุ่มยอมรับและดำเนินการสืบทอดกันมาส่งผลให้เกิดเป็นนิสัยในการคิด ความเชื่อและการกระทำของคนกลุ่มนั้น ๆ นับตั้งแต่วิถีกิน วิชียอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและการขนส่ง วิชียอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขและหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต

ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีคุณค่าและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้สิ่งเหล่านี้อาจสูญหายหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาจนไม่สามารถทราบข้อเท็จจริงอีกต่อไปได้ ดังนั้นประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้

ตำบลคงมูลเหล็กเป็นตำบลที่อยู่ในห่างจากอำเภอเมืองเป็นระยะทาง 3-5 กิโลเมตร มีจำนวน 11 หมู่บ้าน มีประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่โดดเด่นเช่น ภาษาอาหารกาหิน ภูมิปัญญาด้านการจัดการน้ำ (เนื่องเป็นแหล่งต้นน้ำป่าสัก เป็นหมู่บ้านที่มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านความยาว 18 กิโลเมตร) ภูมิปัญญาการจับปลา วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น และนับวันสิ่งที่มีคุณค่าเหล่านี้มีแต่จะจางหายไปจากสังคมตามวิถีการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยประกอบกับตำบลคงมูลเหล็กเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการไหลบ่าของผู้อพยพเนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์มีถนนเชื่อมต่อไปของอาเซียนตัดผ่านและตำบลคงมูลเหล็กอยู่ห่างจากถนนดังกล่าวประมาณ 47 กิโลเมตร จึงคาดการณ์ว่าในพื้นที่ตำบลคงมูลเหล็กอาจเป็นสถานที่พักอาศัยสำหรับบุคคลต่างถิ่น ดังนั้นหากไม่มีการเรียนรู้ และอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้แล้วอาจส่งผลให้ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งคนในท้องถิ่นอาจหลงลืมความเป็นมา ละทิ้งสิ่งที่มีคุณค่าของท้องถิ่นและตัวตนไปอย่างน่าเสียดาย

ผู้วิจัยจึงต้องดำเนินการวิจัย และเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการรวบรวมประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลคงมูลเหล็กไว้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และเป็นบทเรียนเพื่ออนาคตของคนในตำบลคงมูลเหล็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลคงมูลเหล็กตามความคิดเห็นของคนในท้องถิ่น
2. เพื่อสืบทอดประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลคงมูลเหล็กตามความคิดเห็นของคนในท้องถิ่น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การอนุรักษ์และสืบทอดประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของคนในตำบลคงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการ ดังนี้ แนวคิด

ทฤษฎีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และบริบทของตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน พระ คณะครู ผู้อำนวยการสถานศึกษาในตำบลดงมูลเหล็ก แหล่งข้อมูล เป็นสถานที่ที่สำคัญ เช่น แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุ รูปเก่า เอกสาร หนังสือ ตำรา สด สถานที่ต่าง ๆ ในตำบลดงมูลเหล็ก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดงมูลเหล็กตามความคิดเห็นของคนในท้องถิ่น มีดังนี้ ภาพเก่า ประกอบด้วย ภาพเก่าที่เกี่ยวกับเรื่องราว จำนวน 4 กลุ่มคือ 1. ภาพเก่าเล่าเรื่อง : วิถีชนคนดง 2. ภาพเก่าเล่าเรื่อง : การแต่งงานคนดง 3. ภาพเก่าเล่าเรื่อง : งานบวชคนดง 4. ภาพเก่าเล่าเรื่อง : งานศพคนดง ประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย ประวัติตำบลดงมูลเหล็ก วิทยากรบูรณะ วัดสว่างอารมณ์ หลวงพ่อทั้งตำนาน เรื่องพระนางผมหอม ตำนานเรื่อง ตกแยกกุดสะกอย ตำนานเจ้าพ่อหลุมประสาธ ภูมิปัญญา ประกอบด้วย 1.อาชีพ 2. การบริหารจัดการน้ำ 3. เครื่องมือทำมาหากิน 4. บุคคลเด่น เป็นศรีศักดิ์ ภัคค์คนดง วัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดงมูลเหล็ก ประกอบด้วย 1. ประเพณี 12 เดือน : หลงดง 12 เดือน 2. สืบเหง้าชาวดง 3. คำสำหรับอาหารชนคนดง : อาหารหลัก 11 หมู่ 4. ภาษาชนคนดง 5. เป็น อยู่ คือ คนดง (วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจรรยาและการขนส่ง) และนำข้อมูลมาจัดทำเอกสารเพื่อสืบทอดประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดงมูลเหล็ก

สรุปและวิจารณ์ผล

การศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลดงมูลเหล็กตามความคิดเห็นของคนในท้องถิ่นใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นองค์ความรู้ที่ได้รับในครั้งนี้จึงเป็นองค์ความรู้ ความเชื่อ เรื่องเล่าจากปากคำของคนในชุมชนตามวิถีแห่งความเชื่อนั้น ดังที่กมล สดประเสริฐ (2537 : 6-25) ได้อธิบายว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมว่า เป็นแนวคิดในการพัฒนาที่มีกระบวนการในการยึดเอาประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people centered) เพราะแต่เดิมประชาชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา มีความจำกัดมาก และการมีส่วนร่วมในการวิจัยการปฏิบัติการก็เช่นกันประชาชนก็แทบไม่ได้ทำอะไร เพราะที่ผ่านมาเป็น การวิจัยประยุกต์ ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการผลการวิจัยในการศึกษาค้นคว้าจึงเกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ให้มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ได้เรียนรู้วิธีการในการศึกษาปัญหา วางแผนในการดำเนินการร่วมกัน มีจุดเด่นจุดด้อยอะไรตรงไหนก็ช่วยกันแก้ไข ทั้งนี้จะต้องให้ประชาชนได้ประโยชน์โดยเฉพาะ

การได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น มีกิจกรรมที่ให้ร่วมคิดร่วมทำมากขึ้นและประชาชนมีการพัฒนาเผยแพร่พลังความรู้กันมากขึ้น นอกจากนั้นการศึกษาในครั้งนี้เกิดจากการบอกเล่าของคนในชุมชนตามการรับรู้ของคนในชุมชน ดังที่ธิดา สารยา (2539 : 41-47) กล่าวว่า เป็นประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สังคมที่มุ่งเน้นศึกษาความเป็นมาและความรู้สึกนึกคิดของคนที่อยู่ภายในท้องถิ่น ในปัจจุบัน หรือเรียกว่าประวัติศาสตร์จากภายใน และเป็นประวัติศาสตร์ที่ยังมีชีวิต (Living history) เพราะข้อมูลส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่มาจากคำบอกเล่าของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ต้องใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่เรียกว่าการเก็บข้อมูลแบบประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) เป็นเครื่องมือ

ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลคงมูลเหล็กมาจากการบอกเล่าจากคนในท้องถิ่น ซึ่งบางเรื่องราวสะท้อนทั้งจากภาพถ่ายและการบอกเล่า ดังนั้นข้อค้นพบของงานวิจัยจึงเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเฉพาะของตำบลคงมูลเหล็กซึ่งอาจมีความเหมือนและแตกต่างกันจากพื้นที่อื่น ๆ หรือแม้กระทั่งในแต่ละพื้นที่เล็ก ๆ ทั้ง 11 หมู่บ้าน อาจมีองค์ความรู้ที่มีความเหมือนและความแตกต่างกันไป ดังเช่น คำรับอาหารชนคนคง : อาหารหลัก 11 หมู่ พบว่า แม่แกงจืดเหล็กในแต่ละบ้านหรือหมู่บ้าน ยังมีรายละเอียดในการทำแตกต่างกัน หากแต่ความอร่อยนั้นก็ตัดสินยากยิ่งด้วยขึ้นอยู่กับความชอบของผู้ลิ้มลอง ดังนั้นแกงจืดเหล็กจึงมีหลายตำรับและแต่ละตำรับก็มีความเด่นเฉพาะตัวเป็นต้น ด้วยกล่าวแล้วว่าประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเรื่องราวเฉพาะตัว ดังที่ (คณัย ไชยโยธา. 2537 : 22-23) กล่าวว่าหลักฐานชั้นรอง (secondary source) คือ หลักฐานที่ผู้บันทึกรับทราบเหตุการณ์มาจากคำบอกเล่า หรือข้อเขียนของผู้อื่นอีกต่อหนึ่ง จึงเชื่อถือได้น้อยกว่าหลักฐานชั้นต้นและเป็นเรื่องเฉพาะพื้นที่

อย่างไรก็ตามแม้ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาจมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันตามการรับรู้ของคนในชุมชน หากแต่ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นยังมีความสำคัญกับชุมชนในการทำหน้าที่เป็นแกนหลักของความเชื่อ วิถีชีวิต และการปฏิบัติตนของชุมชน รวมทั้งเป็นบทเรียนที่ทำให้ชุมชนเกิดความระมัดระวังในการก้าวเดินของชุมชนในอนาคต ดังที่เฉลิม มลิลา (2523) ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์ ดังนี้ช่วยให้มีความรู้อย่างกว้างขวาง ท้น โลก และรู้จักใช้ประสบการณ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต รู้จักใช้ความเข้าใจในประสบการณ์ความรู้ เป็นแนวทางในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์แนวความคิดใหม่ ๆ มีความเฉลียวฉลาดสามารถที่จะแก้ปัญหาหรือวิกฤตการณ์ที่เผชิญด้วยสติปัญญาและประสบการณ์ความรู้ ได้รับความเพลิดเพลินบันเทิงใจ และสุนทรียรสจากการอ่าน เห็นความสำคัญและรักที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เกิดความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าในขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามของมนุษย์ ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งการมีแนวความคิดที่จะอนุรักษ์เอกลักษณ์และโครงสร้างสำคัญ ๆ ทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติไว้ และวิชา เอี่ยมประไพ (2535) กล่าวถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้ ประสบการณ์ในอดีตจะช่วยบ่งชี้ถึงผลในปัจจุบันว่ามนุษย์เป็นอย่างไร ช่วยให้เข้าใจความเป็นมาด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ และเป้าหมายสุดท้ายของประวัติศาสตร์คือ เข้าใจสังคมทั้งหมด ดังนั้น คุณค่าอย่างหนึ่งของประวัติศาสตร์ ก็คือ ช่วยให้เข้าใจความเป็นมาด้านต่าง ๆ ของสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอีกด้วยและมีส่วนในการกำหนดบทบาทในปัจจุบันและอนาคตให้ถูกต้องเหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณนายไฉน ก้อนทอง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคงมูลเหล็ก กำนัน ผู้ใหญ่บ้านตำบลคงมูลเหล็ก บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลคงมูลเหล็กเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความกรุณา ให้คำปรึกษาแนะนำให้แก่ผู้วิจัย และช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กมล สุดประเสริฐ. (2537). การกำหนดมาตรฐานและการประเมิน. เอกสารปฏิรูปการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 2550. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง.
- เฉลิม มลิลา. (2523). พฤติกรรมการสอนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : แสงจันทร์การพิมพ์.
- ดนัย ไชยโยธา. (2537). พื้นฐานทางสังคมวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธิดา สารยา. (2539). ประวัติศาสตร์เก็บตกจากยุโรป. กรุงเทพฯ : สารคดี.
- วิณา เอี่ยมประไพ. (2535). หลักฐานทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรี้นติ้งเฮ้าส์.
- สุทธิพงศ์ วงษ์ไพบูลย์. (2550). ภูมิปัญญาท้องถิ่น. ใน เลิศชาย ศิริชัย (บก). ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจากข้อเท็จจริงยกระดับสู่กระบวนการค้นคว้าความเข้มแข็งของชุมชน. นครศรีธรรมราช : สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.